

## “Ignore què faré d'ací a quatre anys”

La *mezzosoprano* Teresa Berganza és una de les figures amb més personalitat del món del *bel canto*. Fatalista i humil, els seus arrevats dalt de l'escenari, juntament amb una prodigiosa veu, la varen coronar ben aviat al cim més alt de l'òpera.

**L**a suspensió del recital que la *mezzosoprano* madrilenya Teresa Berganza havia d'haver ofert en el Teatre del Liceu de Barcelona, aquesta primavera, va contribuir a afegir més llenya al foc, en un món com el del cant tan agitat en si mateix. En aquella ocasió, les parts no es posaren d'acord a l'hora d'explicar els motius d'aquesta suspensió.

L'artista va al·legar incompliment de contracte pel que feia a les condicions en què havia d'estar l'escenari (entre altres, orquestra coberta).

Els responsables del teatre refusaren aquesta explicació i asseguraren que la cantant sabia, o devia saber, en quines condicions cantaria. Uns altres adduïren culpabilitat per part de l'agent de la cantant madrilenya, qui, segons aquestes versions, no hauria posat en antecedents la seua representada en el moment degut. Siga com siga i atesa la personalitat i idiosincràsia de la *mezzosoprano*, ha plogut sobre mullat i, d'un altre costat, el públic barceloní es va quedar amb un mal sabor de boca, difícilment oblidable.

Quan EL TEMPS va parlar amb la cantant en la seua casa d'El Escorial, naturalment, va eixir en la conversació l'etiqueta que se li atribueix d'artista difícil, esquerra, captrixosa, tiquis-miquis...

—No és veritat. El problema és que no m'agrada cedir a les coses fàcils, a les coses folklòriques, sense voler ofendre ningú. Jo no perd deu minuts de la meua vida per eixir en una televisió, no m'interessa. Des del primer

moment de la meua carrera sempre he tingut un nivell molt alt i en compte de fer-me la creguda o recrear-me en el que deien de mi, crec que, amb la base d'educació que em donaren els meus pares, he pensat que això era com un regal, que es pot, però, acabar demà.

—¿Fatalista?

—Sí, sóc molt fatalista. Pense que totes les coses bones que tinc ara es poden acabar demà. Que res no és durador i, per tant, no és que siga com es diu que sóc, és que no m'importa el que diga la gent. Només m'importa la meua qualitat, la que puc donar, i la meua consciència. Anar-me'n al llit i dir: “Doncs bé, avui he fet tot el que havia de fer i com ho havia de fer, com a dona, com a mare, com a àvia i com a cantant”.

A mi, m'han ensenyat a ser humil i continue sent la Teresa Berganza dels 15 anys, dels 18 anys... i això ho saben molt bé els meus amics i la gent que em coneix.

—¿Diva?

—De cap manera, però si cal, sé ser-ho. Per cert, ara que ho dius em recorde d'una anècdota graciosa que ens va ocórrer a Londres. Jo sempre vaig al Covent Garden en metro perquè és la manera més ràpida d'arribar-hi. Doncs bé, en acabar la funció, eixia jo amb el capell i molt ben vestida i em trobe que havien posat una catifa que anava fins un Rolls-Royce. En veure'm eixir per la porta d'artistes, el xofer del Rolls-platejat m'obrí la porta del cotxe, m'imagina que per les meues pells i el meu ca-

pell. I jo li vaig dir: “No, no, vostè s'equivoca, jo vaig al metro”. I de darrere va eixir el tenor i es va ficar al Rolls Royce. Allò em va fer molta gràcia. Després he sabut que els cantants, a Londres, lloquen —ells o la seua companyia— la catifa, el Rolls i el xofer perquè els vegen els seus fans. A mi, em fa riure tant això... i tanta vergonya...

I em pareix tanta mentida que em sentiria tan a disgust dins de mi mateixa que no ho podria fer. Ara bé, si m'envien el Rolls-Royce, encantada. Hi puge com la primera, i amb un estil enorme.

Recorde que la segona vegada que vaig anar a Nova York, em van venir a buscar amb un Rolls-Royce, un xofer negre, maquíssim, i dos gossos afganesos. I jo hi vaig arribar amb el meu capell d'ales amples, un abric de pells i divuit maletes...

Allò era de pel·lícula. Jo em sentia molt bé i jugava a fer d'estrella, perquè això em diverteix. Quan vaig arribar a l'hotel, però, em vaig posar els meus pantalons i les meues botes i vaig actuar tal com sóc. Perquè fer l'altre paper, per més que em diverteix, només és per una estoneta.

—Parlem d'allò que li va passar amb Karajan quan vostè tenia 22 anys.

—Christa Ludwig havia de fer el paper de Cherubino, però van haver de suspendre perquè estava esperant un fill. Jo acabava d'eixir del niu amb els meus 22 anys. El meu manager, la senyora Daffinza, que m'havia escoltat en uns recitals que havia fet per a Juventudes Musicales,

em va venir immediatament amb un contracte, m'aconseguia per a l'any següent la Scala. De manera que abans del meu debut internacional a Ais de Provença em convidava a fer aquestes quatre funcions substituïnt Christa Ludwig. Jo les vaig acceptar, però com jo ja era així, com sóc ara, em va posar quinze dies d'assaig en el contracte, ben pagada per cert. Me'n vaig anar a Viena i m'hi vaig instal·lar a l'hotel Sacher, llavors molt més elitista que ara. Com una senyoreta. Era una cosa molt impressionant per a una xica que acabava d'eixir del Conservatori de Madrid. A més a més, jo sabia que en aquella companyia hi havia la senyora Schwarzkopf i que la dirigia Karajan. Comptat i debatut, vaig esperar que em cridaren per assajar. Passaren, però, dos dies i no passava res. Al tercer dia em vaig presentar a l'Òpera i em digueren que els altres cantants hi arribaven més tard i que el senyor Karajan no podia assajar amb mi perquè estava fent uns discos. Llavors em va eixir el carrer de San Isidro (on vaig nàixer a Madrid) i els vaig dir: “Així, doncs, que no poden venir i no podem assajar... Doncs, jo no cante. Vull conèixer Karajan, que em diga els tempi, que assage amb mi, i vull conèixer tots els altres”. Finalment, la Schwarzkopf va suspendre i va ser substituïda per Sena Jurinac. I van cridar Karajan. ¿Què va passar? Doncs bé, que una moçosa, acabada d'arribar a l'Òpera de Viena, enmig de tots aquells monstres sagrats, reclamara assajos immediata-

"A mi, m'han ensenyat a ser humil i continue sent la Teresa Berganza dels 15 anys, dels 18 anys...i això ho saben molt bé els meus amics i la gent que hem coneix".



ment, la féu mereixedora que l'esperaren de mala gaita. Jo hi vaig arribar amb el meu Cherubino ben preparat i no vaig acceptar d'assajar amb l'ajudant de Karajan, sinó amb ell. Va arribar el meu avís i el mateix Karajan es va posar al piano, segurament perquè l'havia molestat tot l'assumpte. En un moment donat, va parar i em va dir que bé, però que musicalment... "¿Musicalment, *maestro*?", li vaig dir. Fou com si m'hagueren clavat un punyal.

—¿I com va acabar la cosa?

—Musicalment, jo acabava d'eixir del Conservatori de Madrid amb premi de piano, quatre anys d'orgue, composició, direcció d'orquestra, harmonia, història de la música... I havia fet els anys de cant amb premis extraordinaris.

Així, doncs, musicalment, no li vaig permetre que Karajan em diguera allò. I vaig afegir: "*Maestro*, diga'm que no li agrada la meua veu, diga'm que no li agrada el meu estil, diga'm que no li agrada jo, però musicalment (i en aquest moment em va tornar a eixir el carrer de San Isidro) en sé més que vostè i que tots aquests senyors". Vaig fer una sola representació, si bé vaig cobrar també l'altra. I vaig fer les dues representacions de *Così fan tutte*.

Els austríacs no em van tornar a mirar a la cara. Però vaig cantar i vaig tenir el meu èxit, tot i que el senyor Karajan no m'ho va perdonar.

—¿Va tornar a tenir rela-

Estiu

# NOVETATS en LLIBRES

## edicions 62 sa

### GRAN SERTÃO: RIBERES

Joaó Guimarães Rosa  
Les Millors Obres de la Literatura Universal/  
Segle XX, 47, 416 pàgines.

Una obra d'art, aclamada per tota la crítica com una de les novel·les més rellevants de la literatura brasilera.

Edicions 62 - La Caixa



## EDITORIAL TRES I QUATRE

### SOROLL DE FONTS

Gisela Pou  
Narratives 3i4, 12

Primera novel·la de l'autora. Helena, que treballa en una editorial, intueix que la protagonista de certa novel·la és ella mateixa i la història que allí es narra és un episodi del seu propi passat.



## EDITORIAL TRES I QUATRE

### PALPA LA POR

Albert Dasí i Aloi  
El Grill, 8

Dues històries que corren paral·leles. Una més que negra, negríssima. L'altra, la història de Marc i Raquel, uns xiquets que es revoltent contra el món dels grans i arriben a palpar la por.



## Editorial Empúries

### DOI

Biel Mesquida  
Col·lecció narrativa, 14

El nou llibre de l'escriptor mallorquí. Passions, negocis, delictes, erotisme, vida quotidiana.



## La Galera

### LA CONQUESTA DEL BARRI

Josep Valtverdi  
II. Il·lustracions d'Ismael Balanya  
Col·lecció La Gavina, 2

Un conte ple de gats d'un dels autors catalans per a infants més prolífic, més llegit, més premiat i més traduït.



## curial

### AIXECAMENTS POPULARS ALS PAÏSOS CATALANS (1687-1693)

Joaume Dorfl i Riu  
Biblioteca d'Història dels Països Catalans. 1  
Dirigida per Ernest Belenguier i Cebrià  
Col·lecció destinada a donar accollida a estudis històrics sobre la realitat social i política dels Països Catalans al llarg dels temps.



## Edicions Proa

### DICCIONARI ORTOGRÀFIC I DE PRONÚNCIA

Jordi Bruguera i Talleda  
Diccionaris Complementaris, 1

Un ampli repertori de més de 55.000 paraules del català que es parla avui amb: partició sil·làbica, formes femenines i plurals,...

ENCICLOPÈDIA CATALANA



## UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

### TEMPS DE REVOLUCIÓ

Angel San Martín, ed.  
Col·lecció Oberta  
VI Universitat d'Estiu - Gandia, 1989

Una invitació per a "pensar la revolució".

### ció artística amb ell?

—De ben joveneta havia après el proverbi que recomana esperar a veure passar el cadàver de l'altre...

Doncs bé, als divuit anys d'això de Viena, cantava jo al Metropolitan de Nova York *Il barbiere di Sevilgia*, amb gran èxit i Karajan es va dirigir a mi, em donà una abraçada i em va preguntar per què no cantava a Salzburg. Li vaig contestar que era la primera vegada que sentia parlar d'això i li vaig recordar el que havia passat a Viena. Em va dir que ho havia oblidat. I li vaig contestar que jo no i que si em volia per a Salzburg jo volia el contracte en les sis hores següents. I així ho va fer. Em va enviar el contracte amb el seu secretari, però a Salzburg vaig tenir tant d'èxit que Karajan em va prohibir eixir a saludar sola...

Amb ell he cantat unes deu vegades i, al marge de la seua personalitat i del seu caràcter, el Karajan músic, el Karajan artista té la meua admiració.

—Una altra cosa: vostè va acompanyar Juanito Valderrama...

—Quan encara estudiava al Conservatori ja gravava sarsueles amb el cor Cantores de Madrid. El genial Ataúlfo Argenta m'escollia per a fer els *solos* que hi ha en aquestes obres. També fèiem cinema i acompanyàvem com a cor qualsevol cantant de flamenc que ho necessitara. Era la forma de guanyar-me la vida. Un dia, Juanito Valderrama necessitava una segona veu per a gravar i jo vaig eixir i vaig gravar amb ell. I em va dir: "Ésta si que va a haser una carrera, porque vaya vos que tié la nina" I estic buscant aquell disc perquè no me'n recorde. I després vaig cantar en les pel·lícules de Juanita Reina.

En *La Hermana San Sulpicio*, amb Carmen Sevilla, jo era la mongeta que tocava l'orgue. I més endavant ja





vaig començar a fer tots els *solos* de totes les sarsueles. De manera que quan vaig començar a fer òpera ja tenia sobre les meues espatlles un bagatge important i moltes experiències que no he comptat a ningú.

En realitat jo vaig donar el salt de la meua casa del carrer de San Isidro de Madrid als festivals d'Ais de Provença.

—*Se l'acusa de tenir un reduït repertori d'òpera tot i que és ben gran en recital.*

—No m'ho prenc com un retret. M'és ben igual. Sé la veu que tinc i estic usant-la de la millor manera possible. El que no he volgut és destrossar la meua veu per agradar a un empresari o al públic, perquè el dia que perda la veu ningú me la tornarà. A més, el meu repertori és d'unes 20 a 25 òperes, que és el repertori normal.

Estem vivint una època de quantitats i no de qualitats i jo vaig més aviat per la qualitat, no per la quantitat. Quan es parla de cent òperes de repertori, ¿quantes en són que es canten bé? Vint o vint-i-cinc, les altres les canten, però no bé.

—*¿Pensa en la seua retirada?*

—Tinc ocupats els tres pròxims anys. Quant a Espanya, la temporada que ve hi cantaré *Rinaldo*, de Händel, en la Zarzuela de Madrid. I hi ha un projecte per a d'ací dos anys i, potser, per a d'ací tres també. No estic al començament de la meua carrera, però no sé quan acabaré, si bé estic preparada per a fer-ho demà mateix. Sé que donaré per acabada la meua carrera el dia que la meua veu no responga com jo vull que soni. Però per llei de naturalesa tampoc no duraré molts anys més.

Sóc molt exigent amb mi mateixa i ignore què faré d'ací a quatre o cinc anys.

*José Guerrero Martín*